

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 350

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

6. Cybersecurity of 5G networks - EU Toolbox of risk mitigating measures. Електронний ресурс. URL:<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cybersecurity-5g-networks-eu-toolbox-risk-mitigating-measures>

Толпежніков Роман,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольський державний університет

Мінаков Олексій,
2 курс, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,
денна форма навчання,
ОНП «Економіка»,
Маріупольський державний університет

ВИКЛИКИ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАЦЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Існує критичний розрив між темпами впровадження інструментів штучного інтелекту (ШІ) в операційні та управлінські процеси підприємств та розвитком підходів до оцінювання впливу їх використання на персонал.

Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що більшість робіт у контексті вимірювання впливу штучного інтелекту фокусуються переважно на ізольованих операційних метриках – швидкості виконання завдань і якості результатів.

Так, у польовому експерименті за участю 758 консультантів, ті, які працювали з ШІ-інструментом, виконували завдання на 25,1% швидше та демонстрували якість результатів, що була на понад 40% вищою, порівняно з групою, яка не мала доступу до ШІ [3].

В іншому дослідженні висококваліфіковані працівники у письмових завданнях виконували завдання приблизно на 40% швидше, а якість їхніх робіт зростала в середньому на 18 %, порівняно з контрольною групою, що працювала без ШІ-підтримки [5].

З'являються дослідження, які вимірюють вплив штучного інтелекту не лише на продуктивність окремих працівників, а на продуктивність команд. Експеримент за участю 776

професіоналів компанії Procter & Gamble із різних бізнес-функцій, які працювали над реалістичними задачами з розробки продуктів, показав, що команди, які використовували штучний інтелект, завершували завдання приблизно на 12% швидше, порівняно з командами без ШІ-підтримки. Також команди, що працювали з ШІ, мали вищі середні оцінки якості рішень.

Водночас такі фрагментарні підходи до оцінювання ефектів використання ШІ є недостатніми для комплексного вимірювання його впливу на діяльність персоналу, оскільки не враховують трансформаційного характеру взаємодії «людина-ШІ» та появи якісно нових спроможностей у виконанні інтелектуальних завдань. Оцінювання лише продуктивності ігнорує той факт, що ШІ дозволяє виконувати завдання, які раніше були недосяжними через обмеженість людських ресурсів. ШІ може створювати принципово нові можливості, а не просто підсилювати існуючі процеси.

Це підтверджує експеримент за участі 480 консультантів, де учасники з доступом до штучного інтелекту змогли виконувати складні задачі з кодування і статистики, виходячи далеко за межі своїх наявних навичок. У задачі з написання Python-коду для об'єднання та очищення наборів даних їхній результат сягнув у середньому 86% від рівня професійних спеціалістів з обробки даних. Додатково зафіксовано, що консультанти виконували завдання з кодування приблизно на 10% швидше, ніж спеціалісти з аналізу даних без допомоги ШІ-інструмента [1].

Наукова новизна роботи полягає в ідентифікації та систематизації викликів оцінювання впливу ШІ на працю персоналу в чотири взаємопов'язані групи: методологічні, технічні, організаційно-поведінкові та економічні.

По-перше, методологічні виклики. Бракує консенсусу щодо стандартів, узгоджених критеріїв і метрик ефективності використання штучного інтелекту працівниками. Також в практиці складно виокремити внесок ШІ та внесок людини у кінцевий результат через інтенсивну інтерактивну спільну взаємодію. Окремою проблемою є складність калібрування показників для різних функціональних підрозділів – одні й ті ж метрики мають різне значення для різних функціональних підрозділів.

Актуальним є питання методів вимірювання – просте опитування працівників щодо використання ШІ, замість реальних замірів, може суттєво спотворювати результати. Працівники можуть надмірно оптимістично повідомляти про використання ШІ для демонстрації інноваційності.

По-друге, технічні виклики. На ринку існують сотні різних ШІ-інструментів – від ChatGPT до спеціалізованих галузевих рішень, які працюють за різними принципами, мають різні можливості та обмеження. Наприклад, виникає питання – як порівнювати ефективність

працівника, що використовує загальнодоступний ШІ-сервіс ChatGPT, з тим, хто працює з корпоративним ШІ-асистентом.

По-третє, організаційні та поведінкові виклики. Якщо порівнюється лише час, який співробітник витрачав на виконання завдання без використання ШІ та з використанням ШІ, то невідомим залишається, куди спрямовується вивільнений ресурс – для виконання нових завдань, розвитку чи відпочинку. Різні сценарії мають різне значення для організаційної ефективності та бізнес-результатів.

Крім того, різний рівень цифрової та ШІ-грамотності персоналу створює нерівні умови для порівняння. Працівник з високою ШІ-грамотністю може досягти значно кращих результатів із тим самим інструментом, ніж колега з низькою ШІ-грамотністю.

Окремим поведінковим викликом є можливий ефект когнітивної атрофії та деградації професійних навичок працівників [4]. При тривалому використанні штучного інтелекту існує загроза зниження здатності персоналу до самостійного критичного мислення та вирішення проблем без ШІ-підтримки, що створює парадокс оцінювання – короткострокове зростання продуктивності може маскувати довгострокову втрату інтелектуального потенціалу підприємства.

Нарешті, співробітники можуть сприймати відстеження їхньої роботи з ШІ як втручання в приватність і недовіру з боку керівництва. А це може призвести до спотворення даних або відмови від корпоративних ШІ-інструментів на користь «тіньових». За оцінками, до 70% використання ШІ у корпораціях відбувається через особисті, а не корпоративні акаунти.

По-четверте, економічні виклики. Інвестиції в ШІ часто вимагають авансових витрат (купівлі ліцензій на використання ШІ, організації тренінгів, розробки технологічних рішень тощо), тоді як вигоди акумулюються протягом тривалих періодів. Згідно з дослідженням [2], лише близько 5% ШІ-ініціатив досягають чітко визначеного повернення інвестицій та переходять від пілотного впровадження до масштабованого використання.

Також постає питання економічного вимірювання непрямих ефектів – прискорення навчання працівників, підвищення їхньої задоволеності роботою або зменшення когнітивного навантаження.

Запропонована систематизація викликів оцінювання впливу штучного інтелекту є підґрунтям для формування нових комплексних інструментів вимірювання. Без розуміння та врахування цих бар'єрів підприємства ризикують приймати управлінські рішення на основі фрагментарних уявлень, тобто неповної або спотвореної інформації, про реальний вплив штучного інтелекту на працю персоналу, що може призводити до помилкової оцінки як короткострокових вигод, так і довгострокових наслідків трансформації людського капіталу.

Література

1. Boston Consulting Group. GenAI increases productivity & expands capabilities. 2024. URL: <https://www.bcg.com/publications/2024/gen-ai-increases-productivity-and-expands-capabilities> (дата звернення: 15.01.2026)
2. Challapally, A., Pease, C., Raskar, R., & Chari, P. The GenAI Divide: State of AI in Business 2025 (v0.1). 2025. MIT NANDA. URL: https://mlq.ai/media/quarterly_decks/v0.1_State_of_AI_in_Business_2025_Report.pdf (дата звернення: 15.01.2026)
3. Dell'Acqua, F., McFowland III, E., Mollick, E. R., Lifshitz-Assaf, H., Kellogg, K., Rajendran, S., Kraymer, L., Candelon, F., & Lakhani, K. R. Navigating the jagged technological frontier: Field experimental evidence of the effects of AI on knowledge worker productivity and quality: Harvard Business School Technology & Operations Management Unit Working Paper No. 24-013. 2023. URL: <https://ssrn.com/abstract=4573321> (дата звернення: 15.01.2026)
4. Kosmyna, N., Hauptmann, E., Yuan, Y. T., Situ, J., Liao, X. H., Beresnitzky, A. V., ... & Maes, P. Your brain on ChatGPT: Accumulation of cognitive debt when using an AI assistant for essay writing task. 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2506.08872> (дата звернення: 15.01.2026)
5. Noy, S., & Zhang, W. Experimental Evidence on the Productivity Effects of Generative AI. 2023. URL: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.adh2586> (дата звернення: 15.01.2026)

Толпежніков Роман,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольський державний університет

Муравський Сергій,
2 курс, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,
денна форма навчання,
ОНП «Економіка»,
Маріупольський державний університет

ФРАГМЕНТАРНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КІБЕРБЕЗПЕКОЮ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Цифрова трансформація радикально змінила профіль загроз для підприємств: інформаційні системи, хмарні сервіси, віддалена робота, платформи даних і цифрові ланцюги